

Utánpótlás a nézőtéren és színpadon

Beszélgetés Bolvári-Takács Gáborral, a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar ügyvezető igazgatójával, aki 2005. október 1-jétől újabb három évre kapott megbízást igazgatói feladatainak végzésére. Munkatervének sarkalatos pontja a 2007. esztendő, amikor 100. születésnapját ünnepli majd az együttes. 1907-ben alapította ugyanis Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter a Postás Zenekart. Így ünnepi, centenáriumi évad lesz a 2006/2007-es és a 2007/2008-as szezon, amelynek célja a közönségben tudatosítani, hogy folyamatosan fejlődő, de százéves hagyományokkal rendelkező együttesről van szó. Ez a beszélgetés az együttes hatékony közönségnevelésének különböző „fortélyai” megismerését célozta.

– A Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar évek óta kiemelt feladatának tekinti az utánpótlás-nevelést. Ligeti András karnagy úr, zeneigazgató kinevezése óta, az 1997-től kezdve folyamatosan szerepeltek a korábbi évadok kínálatában is ifjúsági bérletsorozatok, amelyek általában a fiatalabb korosztályt szólítják meg. Jelenleg két ilyen sorozatunk van. Az egyik a már évek óta sikerrel hódító Pinokkió-bérlet, amelynek érdekessége, hogy az elmúlt évadokban különféle külső helyszíneken megrendezett hangversenyeket jelentett. Hol a Planetáriumban, hol az Állatkertben, vagy a Vasúttörténeti Parkban, máskor az Országházban, esetenként a Természettudományi Múzeumban lépett fel az együttes. És ez nem egyszerűen rendhagyó helyszínt, de a helyhez vagy ahhoz az intézményhez kötődő és a zenével valamilyen kapcsolatba hozható témát jelentett, hangszerekkel, szólistákkal, játékokkal.

– Milyen tematikát lehetett megjelölni például a Planetáriumban?

– A téma a tűz és a víz volt, az éjszétet teremben megszólalt egy hárfa, mintha egy patak csörgedezne. Mindezt „magyarázó” vetítés is kísérte. A Pinokkió-bérlet ebben az évben azonban újjított: a Thália Színházba költöztünk, ahol különböző, gyermekeknek való operák szcenizált változatával, rövidített szöveggel, kislétszámú zenekarral, három-négy énekessel várjuk a gyerekeket. A jobb érthetőség érdekében az énekesek az áriákat énekelik, a recitatívókat azonban prózában mondják, ami az eredetnél sokkal megközelíthetőbbé teszi a műveket. Néha elcsodálkozom, milyen kiváló színészi adottságokkal is rendelkeznek ezek az énekesek, milyen nagy élményt tudnak szerezni a gyerekeknek. Ezekkel a kon-

certekkel ugyanis egyértelműen általános iskolásokra gondoltunk.

– Ké volt a Pinokkió-bérlet ötlete?

– Van egy kiváló művészeti titkárunk, Zöld Krisztina, aki gyermekszerető hölgyként és családayaként évek óta napirenden tartja az ilyen típusú zenés családi programok kérdését, folyamatosan újabb és újabb ötletekkel gazdagítja a rendezvények sorát. A művészi koncepciót természetesen Ligeti András véleményezi, magához a lebonyolításhoz megvan a megfelelő stábunk, elsősorban Iván Gábor műsorvezető és Bukta Julianna PR-menedzser.

– Mennyire voltak nyitottak azok az intézmények, amelyek külső helyszíneként szolgáltak, és amelyeknek nyilvánvalóan feladatuk van a koncertekkel kapcsolatban?

– Lényegesen nyitottabbak voltak, mint amire számítottam. Elképzeléseim szerint mindegyiknek megvan a maga feladatköre, saját irányvonala, amelyet nem szívesen hagy „megzavarni” más jellegű rendezvények által. Nagyon kellemesen csalódtam, mert mindenütt azonnal rájöttek, hogy aki odalátogat mondjuk egy hangverseny miatt, legközelebb már másért is visszamegy. A Természettudományi Múzeumban szinte mindenki megnézi a kiállított anyagot a hangverseny után, amely mindig szombat délután vagy vasárnap délelőtt, tehát „ráérősebb” időpontban van.

– Elengedik-e ezek az intézmények az esetleges belépőjegy árát, valóban teljesen díjtalanok ezek a rendezvények?

– A mi rendezvényeink semmiképpen sem jelentenek pluszköltséget a közönség számára, a befogadó intézmények pedig

reklámként értékelik a megnövekedett forgalmat, hiszen aki eljön zenét hallgatni, az körülnéz, körbesétál, élményt gyűjt. Mindez mondjuk az Országházban nem lehetséges, de egy Hazám, hazám ária a Szent Korona mellett talán mindenkit kárpótol a mozgásszabadság korlátozásáért. A művek ilyen célzott választása nem véletlen, igyekszünk mindig olyan darabokkal készülni, amelyek az adott helyen még többet mondanak, különleges élményt nyújtanak.

– Mi van a többi korosztállyal?

–Vannak a legkisebbek számára is szóló sorozatok, a Manó bérlet, amelyeket elsősorban saját muzsikusaink állítanak össze, játékos formában, a kicsik bevonásával. Esetenként artistanövendékek, kis táncosok bevonásával, egy óránál nem hosszabb időtartamban.

– Ezeknek is megvan a saját közönsége?

– A Pinokkió-bérletből volt néhány ismétlődő koncert, amit különválasztottunk. A felső tagozatosok számára megmaradt az operasorozat a Thália Színházban, a többitől kialakítottuk a Manó bérletet az óvodás korosztály számára. Ez itt van a Zeneházban. Ez is teltház, ahol a gyerekek szabadon mozoghatnak, kiülhetnek a földre, nyugodtan jól érezhetik magukat.

Nem titkoltan természetesen ezek a programok a kísérő szülőknél is szólnak, hiszen ők is gyakorló vagy lehetséges koncertlátogatók.

– Valóban volt már olyan tapasztalatuk, hogy a gyereket kísérő, mindaddig nem koncertlátogató szülő a következő évadban saját részére is vásárolt volna bérletet?

– Ki lehetne talán mutatni ilyen összefüggést is, ha megnéznénk bérleteseink nyilvántartását, és igen, ez jelenthetné a befektetett tőke megtérülésének egyik formáját. Ennek ellenére nem vagyok birtokában ilyen adatoknak, de azt biztosan állíthatom, hogy az érdeklődés élénk és a kapcsolatunk élő, mert nem egy esetben érkeznek javaslatok, hogy mit folytassunk, esetleg mit ne. Az idei Thália Színházbeli sorozatunk ötletét sokan ugyan jónak tartják, mások azonban inkább a tavalyi mintára, különböző helyszíneken rendezett hangversenyeket látogatnák szívesen. Voltak hangszerbemutató koncertek, azt kicsit mechanikusnak tartották. Három évvel ezelőtt például ősbemutatóbérletet hirdettünk. Négy, a Zeneházban megrendezett alkalomról volt szó, amelyekre fiatal zenészerzőket kértünk föl, hogy zenésítsenek meg egy-egy mesét. Cseke Péter felolvasta az adott mesét, közben meg-megszóltak a zenei részletek. Az ötletet nagyon szerette közönségünk, kicsit statikusnak ítélték magukat az előadásokat. Erre volt válasz a sokféle helyszín, aminek – ezek szerint – mindent elsöprő sikere volt.

– Mennyiben érzékelhető a közönségen, hogy ez a zenekar, a Zeneház éppen a IX. kerületben működik? Érdeklődnek a ferencvárosiak az Önök tevékenysége iránt?

– Fel kell keltenünk az érdeklődést. Van egy közszolgálati szerződésünk, egy együttműködési megállapodásunk a ferencvárosi Önkormányzattal, amelynek keretében száz darab hangversenybérletet adunk a kerület általános iskoláinak,

amelynek elosztására az Önkormányzat tesz javaslatot – többnyire kiemelkedő teljesítményeket jutalmaznak velük. Másfelől vannak az Önkormányzatnak más zenei intézményei is, mint amilyen az Ádám Jenő Zeneiskola, amelynek igazgatója, Szentmáry Kálmán e zenekart is igazgatta jónéhány évvel ezelőtt és kapcsolatunk harmonikusnak mondható. A zeneiskola növendékei fel szoktak lépni itt a Zeneházban akár úgy, hogy saját rendezvényükkel jönnek ide, akár úgy, hogy idejönnek és bemutatót tartanak.

– *Vannak személyes kapcsolatok is a zeneiskolában vagy a kerület más iskoláiban oktató pedagógusokkal is?*

– Ilyen közvetlen kapcsolatunk nincs. Nem tudunk annyi energiát az ilyen kapcsolatteremtésbe fektetni, hogy az hosszú távon is megfelelően működjék. Alapfeladatunk mégis a nagyzenekari koncertek létrehozása, ifjúsági referensem pedig nincs, aki kimondottan ezzel tudna foglalkozni. Mi annyit tudunk tenni, hogy az Önkormányzattal tartjuk a fent említett kapcsolatot és felkínáljuk azokat a lehetőségeket, amelyekről az imént beszéltem.

Az utánpótlás nevelésének harmadik vonala az Ifjú Versenygyőztesek Gála-hangversenye. Az első ilyen koncert júniusban volt, miután Ligeti András ötlete nyomán megkerestük a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetségét és Ember Csaba elnök úrral, Bekényi József titkár úrral kitaláltuk, hogy a zeneiskolák országos versenyeinek győztesei eljönnek a Zeneházba, ahol rendelkezésükre áll a mi zenekarunk. Így ezek a te-

hetséges gyerekek, ha nem is teljes versenyműveket, de egyes tételeket igazi szimfonikus zenekari kísérettel játszhatnak el. Ez akkor is óriási élmény számukra, ha az a zenekar némileg redukált létszámmal vesz részt a hangversenyen, hiszen a hely ennyit tesz lehetővé. De a kisebb együttest is Ligeti András vezényli. A siker elmondhatatlan volt, ezért már nagyobb helyszínre is gondoltunk. Fenyő Gábor partnernek látszik törekvéseinkben, így 2006 júniusában már a Művészetek Palotájának Fesztiválszínházában lesz ez a hangverseny, amely – a hároméves ciklusokat figyelembe véve – a legjobb fúvós, ütős és vonós növendékeket érinti majd. Ezt a zenekar természetesen szolgálatban teljesíti. Költségek a szervezés kapcsán merülnek fel, de – ha minden igaz –, ebben a MÚPA a segítségünkre lesz.

– *Mutatkozik-e már e zeneiskolás koncertek hatása valamilyen módon az Önök közönségében?*

– Ennek megítéléséhez még nincs elég tapasztalatunk, hiszen most rendezzük majd a második ilyen hangversenyt. Meg kell várni az újabb hároméves ciklust, vagyis azt, hogy ismét az a hangszer kerüljön sorra, amelyikkel elkezdtük a sorozatot. Most is teltház volt természetesen, ám nagy valószínűséggel a fellépő gyerekek hozzátartozóiból, ismerőseiből, a zeneiskolás növendékekből és a felkészítő tanárokból verbuválódott a közönség. Arra kell törekednünk, hogy önmagában az esemény is érdekessé váljék. Ehhez kell például a nagyobb terem.

– *Hogyan toboroznak publikumot? A zenekarnak megvan a törzsközönsége, amely megjelenik a megszokott alkalmakor. Mi van azonban az újabb helyszínek, újabb konstrukciók belépésével?*

– A gyerekek között is megvan már a törzsközönségünk, amelyik követ minket az újabb helyszínekre is. Leghamarabb mindig az ifjúsági bérletek szoktak elfogyni. Tavaly új sorozatokat is kellett indítani, igaz, nem mindig az eredeti helyszíneken, csak ahol az intézmény jellege ezt megengedi. Még különösebb szervezésre sem volt szükség, szinte szájról szájra terjedő hírek alapján is el tudjuk adni a bérleteket. Szülők, családok ajánlják egymásnak a programokat. Az is igaz, hogy ezek a gyerekek kinőnek a különböző korosztályos programokból, ám jó reménnyel számíthatunk rájuk néhány év múlva a hagyományos felnőtt koncerteken.

– *Mennyire „mennek” a hagyományos, felnőtt bérletek?*

– Válasszuk külön a különböző sorozatokat. A Művészetek Palotájába szervezett Gálabérletünk azonnal elkelt. Hogy ebben mekkora szerepe van az új hangversenyterem varázsának, majd a következő szezonokban kiderül. A zeneakadémiai bérleteknek állandó a közönségük, azok 80–90%-ban elfogytak. Van egy korraesti ismétlődő bérletünk, amelyik 6 órakerkeződik. Ezt korábban a MTA Dísztermében rendeztük, ma azonban már nem

szívesen fogadnak ilyen típusú zenekarokat, ezért az Olasz Intézetbe mentünk, ahová ugyanaz a közönség ájtott, még új érdeklődők is csatlakoztak. Lehetett, mert itt nem 300, hanem 600 ember tud helyet foglalni. Tanulásgként leszűrhetjük, hogy a publikum megszokik bizonyos bérleteket, sorozatokat és ahhoz ragaszkodik is.

– *A helyszínekhez nem ragaszkodnak a nézők?*

– De bizony igen, ezért is csodálkozom, hogy ilyen gyorsan beépült a koncertlátogatók tudatába a Művészetek Palotája. Lassabb folyamatra számítottam.

– *Szoktak-e időnként felmérést végezni a közönség körében, hogy mely napokon, milyen időpontban, milyen helyszínen szeretnek koncertre járni, hol szeretnek jegyet venni, honnan informálódnak a hangversenyekről, a bérletekről, hogy milyen darabokat hallgatnak szívesen és egyéb, a marketinget megkönnyítő kérdéseket feltenni?*

– 2004 tavaszán, az évad vége felé végeztünk ilyen felmérést a fenntartónk segítségével bérletes közönségünk körében. Két dologra emlékszem, ami nagyon meglepett: jó 30% azt nyilatkozta, hogy mások ajánlására jött el a koncertre. Vagyis nem műsorfüzet, műsorajánló, plakát vonzotta, hanem valaki, akinek már tetszett, ahogy játszottunk. A másik meglepő dolog, hogy a megkérdezettek

legalább 60%-a más zenekari bérlettel is rendelkezik, amelyek többsége Fesztiválzenekaros vagy a Nemzeti Filharmonikusoké. Ami egyrészt azt jelenti, hogy meglehetősen behatárolt a koncertlátogatók köre, hiszen sok az átfedés a különböző hangversenyeken. Másfelől azt, hogy ezek a vendégek a minőséget keresik, ahol számunkra is van hely, azaz jó véleményekkel vannak rólunk.

– *Mikor kezdik a bérleteket hirdetni?*

– Mindenki általában tavasszal bérletez, mi áprilisban szoktunk hirdetni. Tavaly kényszerűségből ez csak május 6-án történt meg a MATÁV–Magyar Telecom névváltás miatt, hiszen értelmetlen lett volna régi névvel kezdeni, majd gyorsan módosítani. 2006-ban azonban ismét áprilusra tervezzük.

– *Tart-e még az a kapcsolat a Zeneakadémiával, amelynek értelmében ösztöndíjként foglalkoztat a zenekar ott tanuló növendékeket?*

– Több vonós kolléga is ilyen státuszban van nálunk. Annyi változás azonban történt, hogy míg eleinte csak a Zeneakadémián tanulók élhettek ezzel a lehetőséggel, most már vannak olyanok is, akik már végeztek és mint pályakezdő muzikusok kapják az ösztöndíjat.

– *Ugyanannyi kötelezettségük van, mint a többi zenekari muzikusnak?*

– Feleannyi szolgálatot teljesítenek, ha erre gondolt. Egyéb lekötöttségük nincs, nem kell úgynevezett „hűségnyilatkozatot” tenniük. Szerződésüket évenként hosszabbítjuk, a Művészeti Tanács véleményezi, a zeneigazgató értékeli a munkájukat. Ennek értelmében vagy hosszabbítást kínálunk, vagy nem hosszabbítunk és ösztöndíjas próbajátékot hirdetünk a megüresedett helyre.

– *Milyen most a viszonyuk a fenntartókkal?*

– Kiegyensúlyozottnak és kiszámíthatónak tartom, amely korlátokat rejt önmagában. Számíthatunk arra, hogy a zenekarra hosszú távon szükség van, ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy mi egy meghatározott nagyságrendet képviselünk a Magyar Telekom társadalmi szerepvállalásában. Ebben a helyzetben azonban biztonságosan működhetünk és ez bizony nem kevés.

Tóth Anna